

METODICKÉ POZNÁMKY

ke školním projektům environmentální výchovy

Tyto metodické poznámky mají napomoci k uskutečnění několika různých školních projektů environmentální výchovy. Proto jsou psány tak, aby byly využitelné na rozdílných školách a je na učiteli, aby z předložených materiálů vybral dle vlastního uvážení.

Stěžejní myšlenkou projektového vyučování je, že žáci s pomocí učitele řeší stanovený úkol komplexního charakteru, tzv. projekt, který vychází částečně nebo úplně z praktických potřeb (Kalhous & Obst 2002).

Učební projekt předpokládá otevřenost, proto velice záleží na zapojení až samostatném účinkování žáků při volbě dílčích témat, formulaci cílů, výběru činností, řešení úkolů a tvorbě výstupů i při závěrečném hodnocení. Na druhou stranu je potřeba koordinace učitele, který zajistí, aby si žák z projektu něco odnesl, zejména nové dovednosti, které využije v jiných předmětech i v praktickém životě.

Ukazatelem úspěšné realizace projektu jsou mimo jiné výstupy, které byly vytvořeny účastníky projektu. Navržené výstupy mají být pokud možno připraveny k dalšímu využití pro žáky školy (různé výukové pomůcky, výstava, informační letáky, změny ve vybavení školy směrem k její ekologizaci), na prezentaci školy při dnech otevřených dveří apod.

První část poznámek je spíše zaměřena na metodické podněty k projektovému vyučování. Druhá část představuje ukázkou jednotlivých fází projektového vyučování s konkrétními náměty, které jsou využitelné ve výuce. Úplně na konci je k dispozici přehled literatury a internetových stránek k tématu.

ZNAKY PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Na tomto místě je uvedena bez jakéhokoli řazení celá řada znaků, která je typická pro projektové vyučování. Tento výčet může sloužit jako souhrn námětů pro realizaci konkrétního školního projektu:

- ✓ vztah k ostatnímu učení
- ✓ orientace na zájmy účastníků
- ✓ organizace a odpovědnost ze strany účastníků
- ✓ vztah tématu k praxi
- ✓ plánování projektu směrem k cíli
- ✓ samostatná práce s informacemi
- ✓ orientace na výsledek
- ✓ použití všech smyslů
- ✓ sociální učení (skupinová práce)
- ✓ spojuje co nejvíc předmětů
- ✓ stanovení minimálních a maximálních cílů (na konci se hodnotí míra dosažení cílů)
- ✓ použití prostor mimo školu
- ✓ závěrečná práce – určena ve spolupráci žáků s učitelem včetně způsobu hodnocení, může být kolektivní i individuální, stanovení kritérií hodnocení
- ✓ pevné body během projektu
- ✓ průběžné výsledky a hodnocení časového plánu
- ✓ začít jednoduchými kroky

PODOBY PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Tato tabulka má sloužit k zamyšlení nad různou mírou účasti učitele při realizaci školního projektu. Cílem našeho snažení je dosahovat co nejčistší podoby projektového vyučování. Je zřejmé, že se učitel často nevyhne jistým zásahům, je dobré se ovšem vždy zamyslet, zda tak nečiní nadbytečně a žákům by v dané oblasti mohl jen pomoci a nechat příslušné rozhodnutí nebo činnost na nich.

Prvek	ideálně	1. redukce	2. redukce	n-tá redukce
	Projektové vyučování	Vyučování orientované na projekt	Projektové vyučování vztažené k předmětu	???
Téma	Ž určí téma i obsah	Ž a U společně stanoví téma	Ž vybírají z navržených témat	U určí téma
Materiál	Ž tvoří materiál	Ž a U tvoří materiál	Ž vybírají z předloženého materiálu	Materiál je připraven
Cíle	Ž formulují cíle	Ž a U formulují cíle společně	Ž vybírají z přehledu cílů	U určí cíle
Metoda	Volný výběr metody	Výběr z nabídky	Doporučená metoda	U předepíše metodu
Skupina	Volný výběr skupiny	Jsou vytvořeny stejnorodé skupiny (není stejnorodost také iluzí?)	U sestaví skupiny	třída
Předměty	Bez vazby na předměty	Dva předměty/ eventuálně dva U	Jeden předmět/ výhledy	Jeden předmět, jeden U
Posouzení	Sebekritika průběhu a výsledku	Ž a U kritizují společně	Diskutuje se o hodnocení U	známkování
„Výsledek“	Model, výstava, protokol, změna chování, nové zájmy			Listy v sešitě
Žáci (Ž)	Sami určují, plánují	Spoluurčují/ částečně samostatně /aktivně	Spoluurčují/aktivní a pasivní fáze práce	příjemci
Učitel (U)	Moderátor, poradce na přání (ale opatrně)	Drží se zpět/ koordinuje	Strukturovaná/ spojující doporučení	U řídí všechny oblasti

použité zkratky: U = učitel, Ž = žák

TYPY AKTIVIT

Tento výčet aktivit zasahuje od vybraných pedagogických metod až k celým pedagogickým směrům. Má sloužit opět jako inspirace a nastínit širší prostředků, kterými lze výstupů stanovených pro vybraný školní projekt dosáhnout:

- ✓ anketa, dotazník
- ✓ brainstorming
- ✓ diskuse (řízená diskuse)
- ✓ dramatická výchova
- ✓ exkurze

- ✓ „hmatací“ hra
- ✓ hry z globální výchovy
- ✓ kognitivní mapa
- ✓ konference
- ✓ „poznávačka“
- ✓ práce s daty (hodnocení, sběr)
- ✓ práce s literaturou
- ✓ prezentace
- ✓ příprava návodu, hry pro ostatní žáky
- ✓ různé tvořivé aktivity
- ✓ seznamovací hry

JEDNOTLIVÉ FÁZE PROJEKTOVÉ VÝUKY

1. Zahájení (začátek projektu, hledání myšlenek)

- ✓ volba tématu
- ✓ formulace cílů ze strany učitelů/žáků
- ✓ motivace
- ✓ tvorba projektového týmu
- ✓ hledání námětů
- ✓ identifikace účastníků s tématem

2. Vstup (uvedení a plánování projektu)

- ✓ vznik časového harmonogramu
- ✓ vznik plánu aktivit
- ✓ rozdělení rolí a úkolů, případně tvorba pracovních skupin

3. Provedení (provedení projektu, doprovodné aktivity)

- ✓ realizace naplánovaných aktivit
- ✓ průběžná dokumentace
- ✓ průběžné setkání a vyhodnocení realizovaných aktivit

4. Prezentace (prezentace výsledků projektu)

- ✓ plán a realizace prezentace projektu
- ✓ pozvání účastníků a dalších zájemců na osobní prezentaci (tvorba pozvánek, organizace prezentace)
- ✓ realizace všech plánovaných forem prezentace
- ✓ shrnutí celkové dokumentace k projektu

5. Hodnocení (hodnocení projektu, případné pokračování)

- ✓ závěrečné hodnocení projektu
- ✓ rekapitulace činností
- ✓ případné plány do budoucna (sběr nápadů pro další možné činnosti)

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Belz, H., Siegrist, M.: **Klíčové kompetence a jejich rozvíjení**, Portál 2001.
- Coufalová, J.: **Projektové vyučování pro 1. stupeň ZŠ**, Fortuna 2006.
- Fischer, R.: **Učíme děti myslet a učit se**, Portál 2004.
- Kasíková, H.: **Kooperativní učení, kooperativní škola**, Portál 1997.
- Kratochvílová, J.: **Teorie a praxe projektové výuky**, PF Masarykovy univerzity 2006.
- Kašová, J. a kol.: **Škola trochu jinak**. Projektové vyučování v teorii i praxi, IUVENTA 1995.
- Sitná, D.: **Metody aktivního vyučování**, Portál 2007.
- Valenta, J. a kol.: **Pohledy. Projektová metoda ve škole a za školou**, Ipos Artama 1993.

V rámci projektu „Škola – srdce regionu“ vydalo Centrum pro komunitní práci západní Čechy ve spolupráci s Občanským sdružením Ametyst a MAS Aktivios. Partnerem projektu je Volkshochschule im Landkreis Cham e.V.

CpKP západní Čechy
<http://www.cpkp.cz>

Občanské sdružení Ametyst
<http://www.ametyst21.cz>

MAS Aktivios
<http://www.mas-aktivios.cz>

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Projekt je financován z prostředků Evropské unie, z programu Cíl 3 – přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Bavorsko 2007–2013.

Všechny obsažené materiály jsou volně přístupné a jejich využití se řídí českou verzí licence BY-NC-SA.
Uveďte autora – neužívejte komerčně – zachovejte licenci.
Více informací na <http://www.creativecommons.cz>.